

Jose Luis Sarraua Amutxastegi

*Zaldibar,
Bizkaia
(1933-2017)*

Aurkibidea

Biografia

Goierrri auzoko Luzar baserrian jaio, hazi eta bizi izan da. Aita zuen bertakoa eta ama Mallabikoa. Bost neba-arrebatatik gazteena izan zen. Bere arreba [Elena](#) gaz batera egin genion elkarrizketan Elizaren indarraz, eskola garaiaz, umetako jolasez, gerra garaiaz... aritu ginen, besteak beste.

Zintak

ZAL-010

- **Proiektua:** Zaldibarko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2013-05-23
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

ZAL-011

- **Proiektua:** Zaldibarko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2013-05-23
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Seme-alaba bi egun berean hil

- **Erref:** ZAL-010/002
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:02:49. **Bukatu:** 00:04:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Amak zortzi seme-alaba eduki zituen, baina bostek egin zuten aurrera. Seme-alaba bi egun berean hil zitzaizkion, kukutxeztulak jota. Jose Luisek ere eduki zuen, baina ur beroa paparrean jarrita kendu zitzaion. Azken seme-alaba jaiotzean hil zitzaion amari.

2. Arropak eta zapatilak zuritzen

- **Erref:** ZAL-010/004
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:06:27. **Bukatu:** 00:08:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Pastilla batzuk erabiltzen zituzten domeketako zapatilak zuritzeko. Arropa zuriari, osterara, anila botatzen zioten. Euren ume sasoiaren, amak sosazko bola moduko batzuekin egiten zuen lixiba.</p>

Transkripzioa

-Jose Luis: Orduen gaiñera, ya danielen esateko, danielen esango neunke zala zapatilla zurixe erueten zan. Zapatillie, zurixe. Da egoten zien holangoxe pastilla batzuek, ta haregaz ra-ra-ra ta jo ta domekarako zuri-zuri eiñdde, ta jolin!

-Elena: Elegante.
 -Jose Luis: Bai.
 -Elena: Hoixe zan, gure bizimodu /bizimorue/.
 -Jose Luis: Ta erropa zurixei eitten jakona /eitteakona/, añille. Badakixu, entzun dozu sekule?
 -Elkarrizketatzailea: Bai, entzutez bai.
 -Elena: Entzun bai, ikusi ez dozu sekule ein?
 -Jose Luis: Harek beste toke bat emoten dotsa /emoteotsa/. Bai.
 -Elena: Oin jaboiek dakar.
 -Jose Luis: Bai ba, baiña orduen? Aparte. Aiñtxiñeko geuzak.
 -Elkarrizketatzailea: Ta lejia edo ez zan e... lixibie edo?
 -Elena: Bai, lixibiek... bai, orduen lixibie eitten zanien... gero ez zan /etzan/ eitten baiña lixibie izaten zan holako ontzi biribil bat.
 -Jose Luis: Ontzi haundixe e?
 -Elena: Gurien hor kanpuen egoten zan. Ta han ez dakit ba, jaboie emonda sartzen zittuen ala ez dakit zelan... ipintten zittuen ta sosak edo...
 -Jose Luis: Lejia bolak edo ez baziren.
 -Elena: Lejia bolak edo sosak.
 -Jose Luis: Lejia be bolak egoten zien, geuza batzuetarako.
 -Elena: Gu umiek gintzezan, baiña ni akordetan naz amak... gure amak ur berue botaten otsan gaiñetik noizek behiñien /nozepiñien/.
 -Jose Luis: lixibie...
 -Elkarrizketatzailea: Ta surteko hautse?
 -Jose Luis: Suteko hautse be entzutie badekot.
 -Elena: Baiña ni ez naz akordetan.
 -Jose Luis: Entzutie bai.
 -Elena: Zuk entzun dozu itxurie.
 -Elkarrizketatzailea: Bai.
 -Jose Luis: Bai ta /bai tte/ sartzen ostezela ereuntse.
 -Elena: Erauntse edo, bai pixkat.
 -Jose Luis: Ereuntse be bai.
 -Elkarrizketatzailea: Usiñie?
 -Jose Luis: Bai. Ba orduen ez egoen besterik eta hori.
 -Elena: Bakotxak bere inbentuek.

3. Geletako ohola hareatu

- **Erref:** ZAL-010/005
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:08:19. **Bukatu:** 00:09:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Geletan, ohola edukitzen zuten behegainean. Noizean behin, hareatu egiten zuten, harearekin igurtzi.</p>

Transkripzioa

-Jose Luis: Ta, kuartuetan behien ohola. Ta harek nozien behin, arenau esaten jakon /esateakon/. Uretan bustitite?
 -Elena: Ez, uretan busti barik.
 -Jose Luis: ba horixe ba. Baiña harie, hariaz, ra-ra-ra, dana, dana, dana paseu. Ta gero gaiñetik barriro kentzen zittun harek hare hondarrak eta hare guztiek eta ohola geratzen ziren... zuri-zuri geratzen ziren.

Kuartuetako beheko oholak. Ya ahaztu eitten die...
-Elkarrizketatzailea: Danak belauniko gaiñera.
-Jose Luis: Buf! Hoixe! Belauniko. Buf! Hoixe belauniko.
-Elkarrizketatzailea: Fregonarik eta...
-Elena: Bai! Fregonie...
-Jose Luis: Ez, ez. Zemat urtekue da fregonie ba?
-Elena: Gu zahartute [...]
-Jose Luis: Bai... Hoixe. Lehen belauniko plantaute. Eskuek be gastau biherrien.
-Elkarrizketatzailea: Hori be nok eitten eban?
-Jose Luis: Hori? Amak. Askotan behintzet. Nik halan ezautu neban, ama.
-Elena: Behiek eitten? Neuk be bai. Baten baiño gehixautan.
-Jose Luis: Baiñe... buf!
-Elena: Orduen eitten zan, halantxik in biher zan /in bizan/ ta.

4. Domeketako arropak

- **Erref:** ZAL-010/006
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:09:24. **Bukatu:** 00:11:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Alkandoraren lepoa ondo lisatzeko almidoia erabiltzen zuten. Alkandorak zortzian behin janzten zituzten, domeketan. Lehengo emakumeek, ostera, beherainoko gonak eramaten zituzten mezetara joateko eta baita buruko painelua eta mantila ere.

5. Mariaren Alabak eta luistarrak

- **Erref:** ZAL-010/009
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:15:40. **Bukatu:** 00:16:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Neskak Mariaren Alabak taldean ibiltzen ziren eta mutilak luistarretan. Hilean baten batzen ziren eta komunioa hartzeko medaila janzten zuten.

6. Umeak Paristik

- **Erref:** ZAL-010/011
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:17:43. **Bukatu:** 00:20:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Umetan ez zekiten zer zen emakume bat haurdun egotea, umeak Paristik zetozeela esaten zieten eta. Ganaduen erditzeak-eta sarritan ikusten zituzten, baina ez zekiten ezer pertsonen erditzeen inguruan. Hileroko kontuetan ere berdin ibiltzen ziren, etorri arte jakin ez zer zen.

7. Lehengo mezak luzeak eta latinez

- **Erref:** ZAL-010/013
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:22:09. **Bukatu:** 00:25:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Ordu bete inguruko mezak izaten ziren lehengoak. Meza latinez izaten zen, baina sermoia euskaraz. Gainera baraurik joan behar izaten zuten. Abadeak aurrera begira esaten zuen meza, lepoz.

8. Euskara debekatuta eskolan

- **Erref:** ZAL-010/015
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:27:01. **Bukatu:** 00:29:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Umetan dena egiten zuten erdaraz eskolan, baita dotrina bera ere. Erdararik jakin ez eta zigortu egiten zituzten eskolan euskaraz egitearren: eraztuna pasatzen zioten elkarri euskaraz egiten zutenean. Honez gain, eskolara sartu orduko Espainiako bandera atera eta 'Cara al Sol' abestu behar izaten zuten.

9. Eskolako maisu-maistrak

- **Erref:** ZAL-010/016
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:29:26. **Bukatu:** 00:32:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Neskak doña Amparo maistrarekin ibiltzen ziren, adin guztietakoak batera. Mutilek, ostera, maisu-maistra asko eduki zituzten, sarritan aldatzen zituzten eta. Mutilek maistra gogorra eduki zuten aldikada batean.</p>

10. Mutilak pilotan eta tronpan; neskak tortoloretan eta txantxurriketan

- **Erref:** ZAL-010/019

- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:36:20. **Bukatu:** 00:40:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Umetan txirikiletan jolasten zuten, makila jaurtiz. Neskak tortolasetan eta txantxurriketan ibiltzen ziren. Azken honetarako, behegaina markatu egiten zuten bertan saltoka ibiltzeko. Mutilek, normalean, pilotan eta tronpan jolasten zuten.

11. Gerraostean, irratia eta 'Euzkadi' aldizkaria debekatuta

- **Erref:** ZAL-010/023
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:43:00. **Bukatu:** 00:45:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

<p>Gerraostean debekatuta egon zen irratia edukitzea eta baita Euzkadi egunkaria bera ere. Etxean zituzten aleak erre egin behar izan zituzten. Irratia erosi zutenean, Bilbo, Donosti eta Andorra izaten ziren entzuten zituztenak, eta La Gaceta del Norte eta La Voz de España irakurtzen zituzten egunkariak. Elizan, Zeruko argia aldizkaria hartzen zuten.</p>

12. Gerra sasoiaren abizena z-taz jarri zieten

- **Erref:** ZAL-010/025
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:47:58. **Bukatu:** 00:48:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Gerra sasoiaren abizena z-taz idatzi zieten, Zarraua. Eurek ezer jakin barik aldatu zuten.

13. Gerra sasoiaren milizianoak ermita ondoan

- **Erref:** ZAL-010/026
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:48:56. **Bukatu:** 00:52:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Gerran, ermita ondoan egoten ziren milizianoak. Inguruko gizonak trintxerak egitera eraman zituzten Intxorta ingurura, tartean aita. Sarri etortzen zitzairen miliziano bat etxera esnea edatera. Pare bat aldiz, trenaren tunelean ezkutatu behar izan zuten hegazkinen beldur zirelako.</p></div>

14. Zaldibartik tropak pasatu zirenekoa

- **Erref:** ZAL-010/027
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:52:46. **Bukatu:** 00:54:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Sozietate inguruan goitik behera dagoen bidetik pasatu ziren tropak Zaldibarren. Eurek ikusi ere ez zituzten egin, aitak ikusi ei zituen. Behin, miliziano batek katu bat eskatu zion aitari. Bertan hil zuen, larrua kendu eta jateko eraman zuen.

15. Gerraostean baserriko jeneroa entregatu beharra

- **Erref:** ZAL-010/028
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:54:22. **Bukatu:** 00:56:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra sasoiaren ez zuten goserik pasatu, baina gauza batzuen falta eduki zuten. Gainera, baserrikoei garia, artoa, baba eta patata kentzen zieten. Itxura denez, ez zen behar zutenei emateko, baizik eta Francoren aldekoek eramateko.

16. Errazionamendua eta estraperloa

- **Erref:** ZAL-010/029
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:56:18. **Bukatu:** 00:57:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Olioaren eta horrelako jeneroak errazionamenduan erosten zituzten. Gutxi tokatzen zitzairen eta estraperloan erosi behar izaten zuten. Inoiz hogeitaz ogerleko ordaindu zuen amak estraperloko olioaren. Xaboa ere gutxi edukitzen zuten, errazionamenduan zegoen eta.

17. Ogia errazionamenduan

- **Erref:** ZAL-010/031
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:57:39. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Ogia etxean egiten zuten, baina kalekoek errazionamenduan erosi behar izaten zuten. Ogi txiki bat ematen zioten bakoitzari egunean. Orduan beharrizan handia zegoen eta eskekoak ere sarri ikusten ziren. Dirua eman barik, artabururen bat edo ematen zieten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-06-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com